

Տարածաշրջանային կամ փոքրամասնությունների լեզուների եվրոպական խարտիայի կատարման մասին 5-րդ զեկույցի վերաբերյալ Փորձագետների կոմիտեի կողմից արված առաջարկությունների¹ ուղղությամբ իրականացված քայլերը

1. Փորձագետների կոմիտեի հետագա հանձնարարականները Հայաստանում աստրերենի պաշտպանությունն ու խթանումը բարելավելու վերաբերյալ

Առաջարկ d. Աստրերեն խոսողների ներկայացուցիչների հետ համագործակցելով մշակել և իրականացնել ռազմավարություն հասարակական կյանքի տարբեր ոլորտներում աստրերենի օգտագործման խթանման նպատակով:

1. ՀՀ կառավարության 2023 թ. սեպտեմբերի 28-ի «Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2019 թ. դեկտեմբերի 26-ի N 1978-Լ որոշման մեջ փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին» N 1674-Լ որոշմամբ հաստատվել է Մարդու իրավունքների պաշտպանության ազգային ռազմավարությունից բխող 2023-2025 թթ. գործողությունների ծրագիրը, որի 4.8 կետով նախատեսվում է ընդունել «Ազգային փոքրամասնությունների մասին» օրենքի նախագիծը: Վերջինիս նպատակն է կարգավորել ազգային փոքրամասնություններին պատկանող անձանց իրավունքների իրականացման հետ կապված հարաբերությունները, սահմանել դրանց հետ կապված պետական և տեղական ինքնակառավարման մարմինների խնդիրները, ինչպես նաև կանոնակարգել Ազգային փոքրամասնությունների պալատի ձևավորման և գործունեության կազմակերպարավական հիմքերը: Այսպես, ազգային փոքրամասնությունների իրավունքների իրականացմանը նպաստելու, իրավունքների իրականացման հետ կապված իրավիճակը և խնդիրները քննարկելու, խնդիրների լուծման վերաբերյալ առաջարկներ պատրաստելու և դիրքորոշում հայտնելու նպատակով նախատեսվում է ստեղծել Ազգային փոքրամասնությունների պալատ: Նախատեսվում է պալատին ի թիվս այլնի օժտել ազգային փոքրամասնություններին պատկանող անձանց իրավունքների իրականացման վիճակի մշտադիտարկման գործառույթով:

2. Տարածքային կառավարման և զարգացման նախարարի կողմից մարզպետներին հանձնարարվել, իսկ Երևանի քաղաքապետին առաջարկվել է մարզպետարանների և Երևանի քաղաքապետարանի կայքէջերում «Ընդհանուր տեղեկություններ» բաժնում առանձնացնել «Ազգային փոքրամասնություններ» ենթաբաժինը այնտեղ զետեղելով ազգային փոքրամասնությունների վերաբերյալ անհրաժեշտ տեղեկատվությունը վերջիններիս թվի, պատմության, հուշարձանների, մշակութային իրադարձությունների և ունեցած առաջընթացի վերաբերյալ: Լուսաբանվում են նրանց վերաբերվող հարցեր, նորություններ, տեղադրված են համապատասխան իրավական ակտերը, տարեկան զեկույցները, ազգային

¹ <https://rm.coe.int/armeniaecrml5-en2c-docx/16809fc12e> հղմամբ 2-րդ գլխում, յուրաքանչյուր լեզվի համար նշված են առաջարկություններ (Further recommendations)

տոներին նվիրված շնորհավորական ուղերձներ:

Առաջարկ e. Մեծացնել ազգային փոքրամասնությունների ասոցիացիաների ֆինանսավորումը, որպեսզի ապահովվի ասորերենի խթանումը հասարակական կյանքի տարբեր ոլորտներում:

3. Շարունակվել է Հայաստանի Հանրապետության պետական բյուջեից ֆինանսական աջակցության տրամադրումն ազգային փոքրամասնությունների հասարակական կազմակերպությունների կրթական-մշակութային գործունեությանը, որը սկսած 2012թ-ից կրկնապատկվել է, հասնելով 20 մլն դրամի: Նշված գումարի չափը նախատեսված է եղել նաև 2019-2023 թ. պետական բյուջեով: Գումարը չի փոփոխվել, չնայած այդ տարիների ընթացքում Կորոնավիրուսային համավարակի, 44-օրյա պատերազմի, 2023 թվականին Լեռնային Ղարաբաղից բնակչության բռնի տեղահանման հետևանքով ՀՀ պետական բյուջեի վրա առաջացած լրացուցիչ ծանրաբեռնվածությանը:

Առաջարկ f. Ասորերենի դասավանդումը դարձնել տեխնիկական և մասնագիտական կրթության ուսումնական ծրագրի անբաժանելի մաս:

4. 2019-2023 թվականներին իրականացվել են հանրակրթական ուսումնական հաստատություններում ազգային փոքրամասնությունների լեզուների դասավանդումն ամրապնդելու և որակը բարձրացնելու նպատակով մի շարք քայլեր (զեկույցի 7-րդ և 8-րդ հոդվածներ): Նախնական /արհեստագործական/ և միջին մասնագիտական ուսումնական հաստատություններով չի ձևավորվում պահանջարկ ազգային փոքրամասնությունների լեզուներով կրթական ծրագրի նպատակ, սովորողների փոքրաթիվ և ըստ ուսումնական հաստատությունների ցրված տեղաբաշխման հետևանքով:

Առաջարկ g. ասորերենի՝ որպես համալսարանական կամ բարձրագույն ուսումնական հաստատության առարկայի ուսումնասիրության համար անհրաժեշտ պայմանների ապահովմանը նպաստել, ներառյալ ուսուցիչների վերապատրաստումը:

5. Տե՛ս 6-րդ զեկույցի(Այսուհետ՝ Ձեկույց) Հոդված 7-ի 46-50 կետերը:

Առաջարկ i. Փոփոխել դատական մարմինների առջև փոքրամասնությունների լեզուների օգտագործման վերաբերյալ համապատասխան օրենսդրությունը՝ նպատակ ունենալով ասորերեն խոսողներին թույլատրել օգտագործել այս լեզուն քրեական և քաղաքացիական դատավարություններում, ինչպես նաև ադմինիստրատիվ գործընթացներում, նույնիսկ եթե նա խոսում է հայերեն՝ առանց լրացուցիչ ծախսեր անելու պարտավորության:

6. Տե՛ս Ձեկույցի Հոդված 9:
Ապահովել, որ ասորերենից օգտվողները կարող են զրավոր դիմումներ ներկայացնել քրդերենով պետական մարմինների տեղամասային մասնաճյուղեր կամ տեղական ինքնակառավարման մարմիններին:

7. Պետական մարմինների տեղամասային մասնաճյուղեր կամ տեղական ինքնակառավարման մարմիններին դիմելու դեպքում խնդիրներ արձանագրված չլինելու հանգամանքով պայմանավորված՝ միջոցներ ձեռնարկելու անհրաժեշտությունը բացակայել է:

Առաջարկ 1. Նպաստել աստրերենով մասնավոր ռադիո և հեռուստատեսային հաղորդումների կանոնավոր հեռարձակմանը:

8. Տե՛ս Ձեկույցի Հոդված 9-ի 165-169, 171 կետերը:
9. 2021 թվականին ընդունվել է «Կինեմատոգրաֆիայի մասին» ՀՀ օրենքը: Օրենքի 16-րդ հոդվածով ամրագրվել է, որ Հայաստանի Հանրապետության տարածքում ֆիլմի տարածումն իրականացվում է վարձույթային վկայականի հիման վրա: Վարձույթային վկայականի տրամադրման՝ օտարալեզու ֆիլմի հայերեն կրկնօրինակման և (կամ) տեսանելի ու հստակ ենթագրման պահանջը չի տարածվում Հայաստանի Հանրապետության տարածքում բնակվող ազգային փոքրամասնությունների և կինոփառատոների ու կինոարվեստի այլ միջոցառումների շրջանակում ցուցադրման համար նախատեսված ֆիլմերի վրա:

Առաջարկ 2. Նպաստել աստրերեն թերթի ստեղծմանը, որը հրատարակվում է առնվազն շաբաթը մեկ, ներառյալ առցանց, որտեղ հնարավոր է:

10. Հայաստանի Հանրապետության Կրթության, գիտության, մշակույթի սպորտի նախարարությունը «Պետական աջակցություն ոչ պետական մամուլին» բյուջետային միջոցառման շրջանակում 2019-2023 թվականներին ֆինանսական միջոցներ է հատկացնում ազգային փոքրամասնությունների մամուլի տպագրությանն օժանդակելու համար: Տե՛ս Ձեկույցի Հավելված 3, Աղյուսակ 1:

Առաջարկ 3. Կազմակերպել գործողություններ՝ խթանելու աստրերենի օգտագործումը տնտեսական և սոցիալական կյանքում, ներառյալ հանրային ծառայությունները, որ տրամադրվում են վարչական մարմինների կողմից:

11. Վարչական մարմինների կողմից տրամադրվող ծառայությունների մասով խնդիրներ արձանագրված չլինելու հանգամանքով պայմանավորված՝ միջոցներ ձեռնարկելու անհրաժեշտությունը բացակայել է:

Առաջարկ 4. Ապահովել, որ սոցիալական խնամքի հաստատությունները, ինչպիսիք են հիվանդանոցները, առաջարկեն աստրերենի օգտագործումը:

12. Սոցիալական խնամքի հաստատություններում, խնդիրներ արձանագրված չլինելու հանգամանքով պայմանավորված՝ միջոցներ ձեռնարկելու անհրաժեշտությունը բացակայել է:

Առաջարկ ք. Խթանել աստրական լեզվի և մշակույթի մասին իրազեկվածությանը՝ որպես մշակութային ժառանգության անբաժանելի մաս Հայաստանի հիմնական կրթության մեջ և ՁԼՄ-ներում.

13. Տես Ձեկույցի Հոդված 8, Հոդված 11, Հոդված 12:

2. Փորձագետների կոմիտեի հետագա հանձնարարականները Հայաստանում գերմաներենի պաշտպանությունն ու իրթանումը բարելավելու վերաբերյալ

Առաջարկ Բ. Խթանել գերմաներեն լեզվի և մշակույթի մասին իրազեկվածությանը՝ որպես մշակութային ժառանգության անբաժանելի մաս Հայաստանի հիմնական կրթության մեջ և ՁԼՄ-ներում.

14. Չնայած գերմաներենը ընդգրկված չէ Տարածաշրջանային կամ փոքրամասնությունների լեզուների եվրոպական խարտիայի» իմաստով Հայաստանի Հանրապետության փոքրամասնությունների լեզուների ցանկում, 2023-2024 ուսումնական տարում գերմաներենը որպես օտար լեզու դասավանդվել է 225 հանրակրթական պետական և ոչ պետական դպրոցներում:
15. Երևանի պետական հումանիտար քոլեջը 2017 թվականից սկսել է համագործակցել գերմանական ZfA (արտասահմանյան դպրոցների կենտրոն) կազմակերպության հետ: Յուրաքանչյուր ուսումնական տարվա ընթացքում Քոլեջի մոտ 700 ուսանող, որպես 2-րդ օտար լեզու ուսումնասիրում է գերմաներեն լեզուն և տարեվերջին ավելի քան 20 ուսանողներ հանձնում են գերմաներեն լեզվի իմացության հավաստագրի քննություն, որոնցից մեծամասնությունն ապահովում է DSD 1 (B1) մակարդակը: 2020 թվականից քոլեջում անց են կացվում քննություններ DSD 2 (B2 / C1) մակարդակի համար, որին մասնակցել ու ամեն տարի ավելի քան 10 ուսանողներ: Նրանցից բոլորն ապահովում են B2 կամ C1 մակարդակ: Քոլեջում գերմաներեն լեզուն կատարելագործելու համար դասավանդում է գերմանացի դասախոս, իսկ մեր դասախոսները, վերջինջյալ ծրագրի շրջանակներում, պարբերաբար վերապատրաստվում են Գերմանիայի Դաշնային Հանրապետությունում: Վերջերս՝ 2022-2023 թվականներին, մասնակցելով DSD 1 և DSD 2 քննողների վերապատրաստման միջազգային դասընթացներին՝ ստացել են DSD 1 և DSD 2 քննողների միջազգային հավաստագրեր:
16. 13 Բարձրագույն ուսումնական հաստատություններում գերմաներենը դասավանդվում է որպես օտար լեզու, որոնցից 7-ում՝ որպես հիմնական առարկա: 3 բուհում գործում են գերմաներենի առանձին ամբիոններ, իսկ 6 բուհում այն ներառված է Օտար լեզուների ամբիոնում:

3. Փորձագետների կոմիտեի հետագա հանձնարարականները Հայաստանում հունարենի պաշտպանությունն ու իրթանումը բարելավելու վերաբերյալ

Առաջարկ d. Մշակել և իրականացնել հունախոսների ներկայացուցիչների հետ համատեղ ռազմավարություն հունարենի օգտագործման խթանում հասարակական կյանքի տարբեր ոլորտներում.

17. Տե՛ս 1-2-րդ կետերը:

Առաջարկ e. Մեծացնել ազգային փոքրամասնությունների ասոցիացիաների ֆինանսավորումը, որպեսզի ապահովվի հունարենի խթանումը հասարակական կյանքի տարբեր ոլորտներում.

18. Տե՛ս 3-րդ կետը:

Առաջարկ f. Խթանել հունարենի՝ շարունակական կրթության առարկա դարձնելուն:

19. Տե՛ս Զեկույցի Հոդված 8-ի 148-149 կետերը:

Առաջարկ g. Փոփոխել դատական մարմինների առջև փոքրամասնությունների լեզուների օգտագործման վերաբերյալ համապատասխան օրենսդրությունը՝ նպատակ ունենալով հունարեն խոսողներին թույլատրել օգտագործել այս լեզուն քրեական և քաղաքացիական դատավարություններում, ինչպես նաև ադմինիստրատիվ գործընթացներում, նույնիսկ եթե նա խոսում է հայերեն՝ առանց լրացուցիչ ծախսեր անելու պարտավորության.

20. Տե՛ս Զեկույցի Հոդված 9:

Առաջարկ j. նպաստել մասնավոր ռադիո և հեռուստատեսային հաղորդումների հեռարձակումը հունարենով, կանոնավոր կերպով.

21. Տե՛ս Զեկույցի Հոդված 9-ի 165-169, 171 կետերը:

Առաջարկ k. Նպաստել հունարեն թերթի ստեղծմանը, որը հրատարակվում է առնվազն շաբաթը մեկ անգամ, ներառյալ առցանց, որտեղ հնարավոր է.

22. Հայաստանի Հանրապետության Կրթության, գիտության, մշակույթի սպորտի նախարարությունը «Պետական աջակցություն ոչ պետական մամուլին» բյուջետային միջոցառման շրջանակում 2019-2023 թվականներին ֆինանսական միջոցներ է հատկացնում ազգային փոքրամասնությունների մամուլի տպագրությանն օժանդակելու համար: Տե՛ս Զեկույցի Հավելված 3, Աղյուսակ 1:

Առաջարկ l. Կազմակերպել գործողություններ՝ խթանելու հունարենի օգտագործումը տնտեսական և սոցիալական կյանքում, ներառյալ հանրային ծառայությունները, որոնք տրամադրվում են վարչական մարմինների կողմից:

23. Վարչական մարմինների կողմից տրամադրվող ծառայությունների մասով խնդիրներ արձանագրված չլինելու հանգամանքով պայմանավորված՝ միջոցներ ձեռնարկելու անհրաժեշտությունը բացակայել է:

Առաջարկ մ. երաշխավորել/ապահովել , որ սոցիալական խնամքի հաստատությունները, ինչպիսիք են հիվանդանոցները, առաջարկում են հունարենի օգտագործումը:

24. Սոցիալական խնամքի հաստատություններում, խնդիրներ արձանագրված չլինելու հանգամանքով պայմանավորված՝ միջոցներ ձեռնարկելու անհրաժեշտությունը բացակայել է:

Առաջարկ ո. Խթանել հունարենի և մշակույթի մասին իրազեկվածությանը՝ որպես մշակութային ժառանգության անբաժանելի մաս Հայաստանի հիմնական կրթության մեջ և ՁԼՄ-ներում:

25. Տե՛ս Ձեկույցի Հոդված 8-ի 145-149 կետերը:
26. Տե՛ս Ձեկույցի Հոդված 12-ի 188 կետի 2-րդ ենթակետը:

4. Փորձագետների կոմիտեի հետագա հանձնարարականները Հայաստանում քրդերենի պաշտպանությունն ու խթանումը բարելավելու վերաբերյալ

Առաջարկ զ. Մշակել և իրականացնել քրդախոսների ներկայացուցիչների հետ համատեղ ռազմավարություն քրդերենի օգտագործման խթանման նպատակով հասարակական կյանքի տարբեր ոլորտներում:

27. Տե՛ս 1-2 կետերը:

ե. Մեծացնել ազգային փոքրամասնությունների ասոցիացիաների ֆինանսավորումը, որպեսզի ապահովվի քրդերենի խթանումը հասարակական կյանքի տարբեր ոլորտներում:

28. Տե՛ս 3-րդ կետը:
Առաջարկ ֆ. Քրդերենի դասավանդումը դարձնել տեխնիկական և մասնագիտական կրթության ուսումնական ծրագրի անբաժանելի մաս:

29. Տե՛ս 4-րդ կետը:

Առաջարկ ց. Խթանել քրդերենի՝ շարունակական կրթության առարկա դարձնելուն:

30. Տե՛ս Ձեկույցի Հոդված 8-ի 128 կետը:

Առաջարկ հ. Փոփոխել դատական մարմինների առջև փոքրամասնությունների լեզուների օգտագործման վերաբերյալ համապատասխան օրենսդրությունը՝ նպատակ ունենալով քրդերեն խոսողներին թույլատրել օգտագործել այս լեզուն քրեական և քաղաքացիական

դատավարություններում, ինչպես նաև ադմինիստրատիվ գործընթացներում, նույնիսկ եթե նա խոսում է հայերեն՝ առանց լրացուցիչ ծախսեր անելու պարտավորության.

31. Տե՛ս Զեկույցի Հոդված 9:

Առաջարկ կ. նպաստել մասնավոր ռադիո և հեռուստատեսային հաղորդումների հեռարձակումը քրդերենով, կանոնավոր կերպով:

32. Տե՛ս Զեկույցի Հոդված 11-ի 165-171 կետերը:

Առաջարկ լ. Նպաստել քրդերեն թերթի ստեղծմանը, որը հրատարակվում է առնվազն շաբաթը մեկ անգամ, ներառյալ առցանց, որտեղ հնարավոր է.

33. Հայաստանի Հանրապետության Կրթության, գիտության, մշակույթի սպորտի նախարարությունը «Պետական աջակցություն ոչ պետական մամուլին» բյուջետային միջոցառման շրջանակում 2019-2023 թվականներին ֆինանսական միջոցներ է հատկացնում ազգային փոքրամասնությունների մամուլի տպագրությանն օժանդակելու համար: Տե՛ս Զեկույցի Հավելված 3, Աղյուսակ 1:

Առաջարկ մ. Կազմակերպել գործողություններ՝ խթանելու քրդերենի օգտագործումը տնտեսական և սոցիալական կյանքում, ներառյալ հանրային ծառայությունները, որոնք տրամադրվում են վարչական մարմինների կողմից:

34. Վարչական մարմինների կողմից տրամադրվող ծառայությունների մասով խնդիրներ արձանագրված չլինելու հանգամանքով պայմանավորված՝ միջոցներ ձեռնարկելու անհրաժեշտությունը բացակայել է:

Առաջարկ ո. երաշխավորել/ապահովել, որ սոցիալական խնամքի հաստատությունները, ինչպիսիք են հիվանդանոցները, առաջարկում են քրդերենի օգտագործումը:

35. Սոցիալական խնամքի հաստատություններում, խնդիրներ արձանագրված չլինելու հանգամանքով պայմանավորված՝ միջոցներ ձեռնարկելու անհրաժեշտությունը բացակայել է:

Առաջարկ օ. Խթանել քրդերեն լեզվի և մշակույթի մասին իրազեկվածությանը՝ որպես մշակութային ժառանգության անբաժանելի մաս Հայաստանի հիմնական կրթության մեջ և ԶԼՄ-ներում.

36. Տես Զեկույցի Հոդված 8, Հոդված 11, Հոդված 12:

5. Փորձագետների կոմիտեի հետագա հանձնարարականները Հայաստանում ռուսերենի պաշտպանությունն ու խթանումը բարելավելու վերաբերյալ

Առաջարկ b. Փոփոխել դատական մարմինների առջև փոքրամասնությունների լեզուների օգտագործման վերաբերյալ համապատասխան օրենսդրությունը՝ նպատակ ունենալով ռուսերեն խոսողներին թույլատրել օգտագործել այս լեզուն քրեական և քաղաքացիական դատավարություններում, ինչպես նաև ադմինիստրատիվ գործընթացներում, նույնիսկ եթե նա խոսում է հայերեն՝ առանց լրացուցիչ ծախսեր անելու պարտավորության:

37. Տե՛ս Ձեկույցի Հոդված 9:

38. Գործող իրավակարգավորումների համատեքստում ռուսերեն լեզվով դատարանին փաստաթղթեր ներկայացնելու առնչությամբ խնդիրներ արձանագրված չլինելու հանգամանքով պայմանավորված՝ միջոցներ ձեռնարկելու անհրաժեշտությունը բացակայել է:

Առաջարկ c. Լայնորեն օգտագործվող ազգային վարչական տեքստերն ու ձևերը հասանելի դարձրեք ռուսերեն կամ երկլեզու:

38. Հայաստանի Հանրապետության օրենքների կարևոր մասը թարգմանված է և շարունակվում է թարգմանվել ռուսերեն: Պաշտոնական կայքէջերի գերակշիռ մասն ունի ռուսերեն էջեր:

6. Փորձագետների կոմիտեի հետագա հանձնարարականները Հայաստանում ուկրաիներենի պաշտպանությունն ու խթանումը բարելավելու վերաբերյալ

Առաջարկ b. Ապահովել ուկրաիներենի ուսուցումը տարրական և միջնակարգ դպրոցների մակարդակներում:

Առաջարկ c. Մեծացնել ազգային փոքրամասնությունների ասոցիացիաների ֆինանսավորումը, որպեսզի ապահովվի ուկրաիներենի խթանումը հասարակական կյանքի տարբեր ոլորտներում:

Առաջարկ d. Խթանել ուկրաիներեն լեզվի և մշակույթի մասին իրազեկվածությանը՝ որպես մշակութային ժառանգության անբաժանելի մաս Հայաստանի հիմնական կրթության մեջ և ՁԼՄ-ներում:

25. Չնայած ուկրաիներենը ընդգրկված չէ Տարածաշրջանային կամ փոքրամասնությունների լեզուների եվրոպական խարտիայի» իմաստով Հայաստանի Հանրապետության փոքրամասնությունների լեզուների ցանկում, Հայաստանի Հանրապետության կրթության, գիտության, մշակույթի սպորտի նախարարությունը «Պետական աջակցություն ոչ պետական մամուլին» բյուջետային միջոցառման շրջանակում 2019-2023 թվականներին ֆինանսական միջոցներ է հատկացնում ազգային փոքրամասնությունների մամուլի տպագրությանն օժանդակելու համար: Տե՛ս Ձեկույցի Հավելված 3, Աղյուսակ 1:

7. Փորձագետների կոմիտեի հետագա հանձնարարականները Հայաստանում եզդիերենի պաշտպանությունն ու խթանումը բարելավելու վերաբերյալ

Առաջարկ ը. Եզդիերեն խոսողների ներկայացուցիչների հետ համագործակցելով մշակել և իրականացնել ռազմավարություն հասարակական կյանքի տարբեր ոլորտներում եզդիերենը օգտագործման խթանման նպատակով

39. Տե՛ս 1-2-րդ կետերը:

Առաջարկ Ե. Մեծացնել ազգային փոքրամասնությունների ասոցիացիաների ֆինանսավորումը, որպեսզի ապահովվի եզդիերենի խթանումը հասարակական կյանքի տարբեր ոլորտներում:

40. Տե՛ս 3-րդ կետը:

Առաջարկ Բ. Եզդիերենի դասավանդումը դարձնել տեխնիկական և մասնագիտական կրթության ուսումնական ծրագրի անբաժանելի մաս:

41. Տե՛ս 4-րդ կետը:

Առաջարկ Գ. Եզդիերենի՝ որպես համալսարանական կամ բարձրագույն ուսումնական հաստատության առարկայի ուսումնասիրության համար անհրաժեշտ պայմանների ապահովմանը նպաստել, ներառյալ ուսուցիչների վերապատրաստումը:

42. Տե՛ս Զեկույցի Հոդված –ի 46-50 կետերը:

Առաջարկ Ի. Փոփոխել դատական մարմինների առջև փոքրամասնությունների լեզուների օգտագործման վերաբերյալ համապատասխան օրենսդրությունը՝ նպատակ ունենալով եզդիերեն խոսողներին թույլատրել օգտագործել այս լեզուն քրեական և քաղաքացիական դատավարություններում, ինչպես նաև ադմինիստրատիվ գործընթացներում, նույնիսկ եթե նա խոսում է հայերեն՝ առանց լրացուցիչ ծախսեր անելու պարտավորության:

43. Տե՛ս Զեկույցի Հոդված 9:

Առաջարկ յ. Ապահովել, որ եզդիերենից օգտվողները կարողանան եզդիերեն լեզվով բանավոր կամ գրավոր դիմումներ ներկայացնել պետական մարմինների տեղամասային մասնաճյուղեր կամ տեղական ինքնակառավարման մարմինների միջոցներ ձեռնարկելու անհրաժեշտությունը բացակայել է:

44. Պետական մարմինների տեղամասային մասնաճյուղեր կամ տեղական ինքնակառավարման մարմիններին դիմելու դեպքում խնդիրներ արձանագրված չլինելու հանգամանքով պայմանավորված՝ միջոցներ ձեռնարկելու անհրաժեշտությունը բացակայել է:

Առաջարկ Լ. Նպաստել եզդիերենով մասնավոր ռադիո և հեռուստատեսային հաղորդումների կանոնավոր հեռարձակմանը:

45. Տե՛ս Զեկույցի Հոդված 11-ի 165-171 կետերը:

Առաջարկ m. Նպաստել եզդիերեն թերթի ստեղծմանը, որը հրատարակվում է առնվազն շաբաթը մեկ, ներառյալ առցանց, որտեղ հնարավոր է.

46. Հայաստանի Հանրապետության կրթության, գիտության, մշակույթի սպորտի նախարարությունը «Պետական աջակցություն ոչ պետական մամուլին» բյուջետային միջոցառման շրջանակում 2019-2023 թվականներին ֆինանսական միջոցներ է հատկացրել ազգային փոքրամասնությունների մամուլի տպագրությանն օժանդակելու համար: Տե՛ս Զեկույցի Հավելված 3, Աղյուսակ 1:

Առաջարկ n. Կազմակերպել գործողություններ՝ խթանելու եզդիերենի օգտագործումը տնտեսական և սոցիալական կյանքում, ներառյալ հանրային ծառայությունները, որ տրամադրվում են վարչական մարմինների կողմից:

48. Վարչական մարմինների կողմից տրամադրվող ծառայությունների մասով խնդիրներ արձանագրված չլինելու հանգամանքով պայմանավորված՝ միջոցներ ձեռնարկելու անհրաժեշտությունը բացակայել է:

Առաջարկ o. Ապահովել, որ սոցիալական խնամքի հաստատությունները, ինչպիսիք են հիվանդանոցները, առաջարկեն եզդիերենի օգտագործումը:

49. Սոցիալական խնամքի հաստատություններում, խնդիրներ արձանագրված չլինելու հանգամանքով պայմանավորված՝ միջոցներ ձեռնարկելու անհրաժեշտությունը բացակայել է:

Առաջարկ p. Խթանել եզդիերենի լեզվի և մշակույթի մասին իրազեկվածությանը՝ որպես մշակութային ժառանգության անբաժանելի մաս Հայաստանի հիմնական կրթության մեջ և ՋԼՄ-ներում.

50. Տես Զեկույցի Հոդված 8, Հոդված 11, Հոդված 12: